

Egymást erősítő hatás – Közösségi tevékenység egy többfunkciós intézményben

Egy többfunkciós kulturális intézmény közösségépítő, érték-megőrző és továbbadó munkája nehezen foglalható össze egy rövid írásban, ha annak szerzője szíve szerint minden olyan mozzanatot megosztana ezeken a hasábokon, amelyet intézményvezetőként az elmúlt három évben munkatársaival eltervezett és megvalósított. Így aztán igyekszik a legfontosabb célok mentén végzett tevékenységeknek és ezek eredményeinek kiemelésére, néhány olyan példa kiragadására, amelyek, ha nem is egyediek – hisz nyilván számos kulturális intézményben látunk hasonlókat – egy 8600 fős kisváros közösségének életében meghatározó jelentőséggel bírnak.

Teszi ezt egy olyan országos program munkatársainak felkérésére, amelynek indulása óta számos írásban taglalta a települési, intézményi közösségfejlesztés lehetőségeit. Ennek a programnak a hatására jó példák születtek országszerte, hogy a jövőben akár adaptálhatók legyenek más településeken, közösségekben, intézményekben is. Ne-

héz hát újat, informatívat mondani ebben a témában azoknak, akik az ország valamennyi megyéjét végigjárva gyűjtötték és terjesztették a jó gyakorlatokat, példaértékű és követésre méltó szakmai programokat, tevékenységeket. Jelen írás alapjául is egy hasonló alkalomra készített és prezentált előadás szolgál, amely képekkel gazdagon illusztrálva mutatta be azokat a tevékenységeket, amelyek a Tolna megyei Tamási város közösségi életét meghatározzák, gazdagítják. A kiemelt példák kiválasztása azért is nehéz, mert az intézmény egész tevékenységét áthatja a közösségfejlesztő attitűd,

ami tetten érhető a mindennapos munkában, mindazokban a tevékenységekben, programokban is, melyek nem feltétlenül hordozzák magukban a közösségek erősítésének lehetőségét, az értékközpontú gondolkodás prioritását.

Művelődő közösségben gondolkodunk

Természetesen alapvető feladatunknak tekintjük a már meglévő közösségek működési feltételeknek biztosításán, azok erkölcsi és szakmai támogatásán, további kö-

zösségek létrejötteinek elősegítésén túl, a helyi kulturális élet kiterjedt, stabil hálózatának létrehozását. A közösségeket intézményünk nem pusztán megrendelőként kapcsolja be a helyi közösségi művelődés folyamatába, szolgáltatásaink, rendezvényeink megszervezésekor nem elsősorban művelődő közönségben gondolkodunk, nem pusztán a látogatók, a szolgáltatásainkat igénybevevők számának növelésére törekszünk, hanem a megvalósítás során is érvényesítjük a közösségfejlesztő megközelítést, melynek számos hozadékát tapasztaljuk, élvezzük aztán szakmai munkánk során.

Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül, hogy a helyben élők jelentős részének elvárásai nem elsősorban a közösségfejlesztésben, hanem rendezvényekben realizálódnak. Ezek a igények azonban nem zárják ki egymást, sőt, összekapcsolásuk, ötvözésük révén érhető el a legjobb eredmény. A települési rendezvények – még a nagyrendezvények is – megfelelő szemlélet, tervezés, bonyolítás esetén nemcsak olyan értelemben közösségfejlesztő hatásúak, hogy vonzásukkal megmozgatják a település közösségét, hanem oly módon is, hogy számos fejlesztő

lehetőséget teremtenek előkészítésük, megvalósításuk, sok esetben utógondozásuk során is az ebbe bevont közösség számára. Ezekkel a csoportokkal való rendszeres, intenzív együttműködés eredményeként egyértelműen megerősödött intézményünk közösségi kezdeményező szerepe, javult a helyben élők és az intézmény kapcsolata, nyugodtan mondhatjuk alapvetően új viszony, az együttműködések új szintje alakult ki.

A tamási művelődési központ és könyvtár történetében nem a jelenlegi az első olyan időszak, amikor az intézmény integráltan működik. A '80-as évek elején vonták össze az külön funkcionáló intézményeket, de a település kulturális életében a megújulást hozó, igazán gyümölcsöző együttműködés nem valósult meg a feladatok egymásra épülésében rejülő lehetőségek kiaknázatlanok maradtak. Néhány év elteltével az intézményi összevonást megszüntették. Az intézményeket fenntartó önkormányzat 30 évvel később ismét az összevonás mellett döntött, hatékonyabb, rugalmasabb szervezetet kívánt létrehozni, amely a feladatellátás minőségének javulását, a rendelkezésre álló forrás még hatéko-

nyabb, ésszerűbb felhasználását teszi lehetővé.

2017. január 1-jével létrejött a többcélú intézmény, amely a művelődési központ, a könyvtár, a galéria és a helytörténeti gyűjtemény egységét hozta létre. Az azóta eltelt időszak eredményeit látva, kijelenthetjük, hogy a szakmai területek egymásra épülése javította a szakmai feladatellátást, elősegítette és remélhetőleg hosszú távra is meghatározza a város kulturális életének fejlődését, a helyi közösség megerősödését. Ehhez az alapvető szemléletváltáson túl szükséges volt megteremteni a szakterületek egyensúlyát, rávilágítani az együttműködésben rejlő, kamatoztatható, eddig felfedezetlen lehetőségekre. Arra, hogy az itt dolgozó szakemberek lépjenek ki a kulturális szakmák hagyományos keretei közül és az intézményegységekben az alaptevékenységek mellett ugyanilyen súllyal, egyenrangúan legyen jelen a közösségeket generáló, fejlesztő tevékenység is. Fontos volt, hogy a közművelődési, közgyűjteményi, közösségfejlesztő terület ne rivalizálva, hanem egymással karöltve, egymás értékeit erősítve, kölcsönhatásban funkcionáljon. A tevékenységek egymásra épülése minden esetben a helyi közösségekre, a meglévő értékekre alapozva történik.

Egymás értékeit erősítve

A 2013 óta működő helyi értéktár bizottság tagjainak és a megszólított, értékmegőrzésben elkötelezett polgárok munkájának eredményeként számos helyi érték került a települési értéktárba és több tucat került megyei felterjesztésre, hogy aztán méltó helyet

kapjon a Tolna Megyei Értéktárban, valamint a Kiemelkedő Nemzeti Értékek listáján is. A munka, a gyűjtés, a javaslatok fogadása folyamatos, ahogy a helyben élők érzékenyítése, a helyi értékek számbavétele, megőrzése is. Települési programjaink, rendezvényeink során kiemelt figyelmet fordítunk ezek bemutatására, ezáltal a helyi lokálpatriotizmus erősítésére. Nagy előrelépést jelentett ezen a területen, hogy a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány támogatásával adtuk ki a *Tamási Értéktár* című kiadványt. A kiadvány elkészítésével, terjesztésével lehetőség nyílt arra, hogy az itt élők számára a szó szoros értelmében kézzelfoghatóvá áttekinthetővé váljon az a gazdag örökség, amely minket körülvesz, amelyek mellett nap mint nap elsétálunk, hogy tudatosuljon, milyen értékek birtokában vagyunk. A kiadványt eljuttattuk a város valamennyi háztartásába, így az e téma köré szervezett programok során volt mire építeknünk.

Az általános iskolás korosztály számára könyvtári foglalkozások keretében, interaktív módon, a gyerekek aktív részvételével, előzetes „kutatómunkát” követően mutattuk be helyi értékeinket. A település határait átlépve megszerveztük a *Kincses Tolna Megye – Értékhangoló Vetélkedőt* a megye számos általános és középiskolás diákjának részvételével, hogy aztán innen továbbjutva, országos vetélkedőn tegyenek tanúbizonyságot arról, hogy ennek a korosztálynak az érdeklődését is fel lehet kelteni a témában.

Napjainkban, az okos eszközök használata révén reneszánszát éli a fotózás, bármely korosztály tagjai szívesen örökítik meg a körülöttük zajló történeteket. Erre alapozva, *Tamási objektíven keresztül* címmel fotópályázatot hirdettünk, bevonva több művészeti közösséget, arra ösztönözve a fiatalabb és idősebb korosztály tagjait, hogy örökítsék meg jelen állapotukban helyi értékeinket, hagyományainkat, szellemi kulturális örökségün-

ket, természeti és épített környezetünket, egyedi értéket hordozó szokásainkat. Az elkészült fotókon túl – a jövőben fontos helytörténeti értékkel bírnak, kordokumentumként is szolgálnak majd – kiemelkedő hozadéka a programnak, hogy a pályázó amatőr fotósok önszerveződésének eredményeként, a művelődési központ háttértámogatásával létrejött egy olyan közösség, amely elkötelezetté vált az értékek ily módon történő megőrzésében. Párbeszéd, együttműködés indult el az értéktár bizottság és a csoport tagjai között, ennek eredményeként több kiállításon bemutattuk a pályázat keretében készült, díjazott képeket. A művelődési központhoz tartozó Tamási Galéria időszakos kiállításain minden évben egy-egy tárlaton mutatjuk be az adott év pályázatának képeit. Így ismerheték meg a település lakói a helyi közösségekről készült életképeket, közösségi események pillanatait, egyes városrészekre leginkább jellemző sajátosságokat. A Tamási Helytörténeti Gyűjtemény kiállít-

tótereiben pedig a város elmúlt évszázadban és napjainkban megörökített épületei.

Gasztronómiai örökség

A helyi értékek témakörével országos eseményekhez is kapcsolódunk, példaként említhető a Magyar Festészet Napja rendezvény-sorozata, mely egy másik művészeti terület képviselőit, művelőit szólítja meg és hívja közös alkotásra. A művelődési központ előterében felállított, nagyméretű vásznonak, alkotócsoportok festették meg a helyi értékeket, hogy aztán az elkészült alkotások időszaki kiállításon túl, azokat több közösségi eseményen is bemutatthassuk, illetve akár díszletként is szolgálva egy-egy rendezvény háttérét adják.

Ugyancsak országos rendezvény-sorozat, a *Múzeumok Éjszakája* adta a keretet a helytörténeti gyűjteményben megrendezett közösségi eseményhez, amelynek középpontjában a helyi és a városkörnyéki svábság hagyományai álltak. A családoktól erre az alkalomra megkapott használati tárgyakon, képeken, viseleteken, játékokon keresztül mutatuk be a helyi svábok életét. Idén a német nemzetiségi népdalkör – intézményünk szakmai támogatásával – harmadik alkalommal rendezük meg a Tungi Fesztivált, amely a sváb gasztronómiai hagyományok újraélesztését, továbbörökítését célozza, és elnevezésében is egy sváb, tájjellegű ételre utalva. A rendezvény az idős nemzedék tagjainak történetmesélésére alapozva közösségi összefogás eredményeként jött létre.

Helyi gasztronómiai örökségünkönél maradva, az intézményünk szervezésében zajló és a fentiekben már megemlített nagyrendezvények közül kettő is speciális, erre a vidékre jellemző

ételek közös elkészítésére, hagyományaira szerveződik. A Tamási határában elterülő gyulai vadrezervátumban található Európa legnagyobb dämvad populációja – amely gyulai däm felterjesztésünk nyomán felkerült a Kiemelkedő Nemzeti Értékek listájára – így a térségre jellemző ételeink között évszázadok óta jelen vannak a vadételek. Ezek elkészítése áll a *Trófea Vadgasztronómiai Fesztivál* középpontjában is, ahol a háziasszonyok ugyanúgy bemutatják az általuk készített egyszerű, hagyományos ételeket, mint a vadászok a speciális ételkülönlegességeket, mindezt a város legszebb természeti környezetében. A rendezvényen elkészített ételek receptjei több kiadványt is megtöltenek, írott formában is megőrizve a gasztronómia helyi értékeit.

A *Bográcmester Főzőverseny* a helyi hagyományos, elsősorban paraszti ételek elkészítésére fókuszál. A programot nevezhetjük városi pikniknek is, ahol a családok, baráti társaságok, civil és munkahelyi közösségek töltenek el egy közös napot, és amelyen kulturális hagyományaink őrzésében jeleskedő művészeti közösségeink mutatják meg az elődeinktől ránk hagyott tudást, örökséget.

Ez a rendezvény is közösségi összefogással valósult meg. A lakosság megszólításával, bevonásával létrejött egy közösségi kiállítás a közös étkezésekkel, főzéssel, konyhával kapcsolatos tárgyakból, és relikviákból. A kiállítás anyag témája évente változó: a konyhai eszközök, régi lakodalmak kifőzéséről készült archív fotók, konyhai falvédők, régi disznóvágások képei adják a keretet a tematikus bemutatóknak, amelyek nemcsak a rendezvény napján, hanem sokszor hetekig lázban tartják az itt élőket.

Megörökölt ünnepi ruhában

A hagyományok továbbélését elősegítő kezdeményezések sorát második éve gazdagítja a generációkon átívelő Népviseletes bál, amely nemcsak a város, hanem a városkörnyék és a megye néptáncos, népzenező közösségét hozza egy fedél alá. A bálon a Kárpát-medence bármely tájegységének, nemzetiségének, vagy kisebbségének népviseletébe öltözve jöhetnek a résztvevők. A rendezvény a művelődési központ, a Hagyományápolással Tamási Kultúrájáért Alapítvány és a helyi Pántlika Néptáncgyűttes együttlátásában

valósul meg. A két év alatt komoly rangot kivívott hagyományörző bál a népművészeti civil szervezetek teljes holdudvarát közösségi aktivitásra ösztönzik, számos részfeladatot vállalva az előkészítésben és lebonyolításban. A bál ideje alatt fényképezés is zajlik, szívmelengető látni a korabeli díszletben megörökített többgenerációs családokat, lányokat nagyanyáik viseletében, fiúkat dédapáiktól megörökölt ünnepi ruhában, asszonyok, férfiak baráti közösségeit, szemet gyönyörködtető népviseletben.

A helyi értékek mind szélesebb körű megismertetését, a téli esték találkozási alkalmait biztosítja az a közösségi vetélkedő, ami *Booktivity* elnevezéssel mozgatja meg a városlakókat immár harmadik éve. A könyvtárban zajló, többfordulós versenyre baráti körök, munkahelyi közösségek, civil szervezetek tagjai, játszani szerető felnőttek nevezhet-

nek, hogy aztán elmutogassák, lerajzolják, körülírják azokat a feladványokat, melyek között a helyi értékek mellett könyvcímek, verscímek, irodalmi hősök nevei, könyvekkel kapcsolatos fogalmak szerepelnek. A verseny hetekig izgalomban tartja a résztvevőket és mivel a felnőttek rendkívül komolyan veszik a játékot, így a nevezők munka után is találkoznak, hogy minél inkább összeszokott csapatként indulhassanak és legyen esélyük a továbbjutásra, nyeresre. A jó hangulatban zajló program a közösségépítés kiváló lehetőségét adja.

Ahogy az adventi ünnepkörben az a lányokból, asszonyokból alakult csoport, akik mézeskalács díszeket, betlehemet, mézeskalács várost sütnek, hogy aztán a művelődési központ aulájában együtt állítsák fel, díszítsék azt, megalapozva a városban élők adventi készülődését, hangulatát. A csoport

tagjainak száma évről-évre nő, mind többen kívánnak részt venni a közös munkában, annak tervezésében, előkészítésében, maguk és a települési közösség örömeire.

Ahogy a bevezetőben is hangsúlyoztam, a leírt tevékenységek kiragadott példák a Tamási Művelődési Központ és Könynyű László Könyvtár közösségi tevékenységének bemutatására. A többfunkciós intézmény összehangolt munkával, az egyes intézményegységek egymást kiegészítő, erősítő feladatellátásával szolgálja a város közösségeit, amelyekkel együttműködve, kezdeményezéseik felkarolására, támogatására törekszik. A visszajelzések alapján az itt élőknek fontos az intézményben folyó munka, mindennapi életükbe szervesen beépültek azok a tevékenységek, amelyek a helyi közösség megerősítését, fejlesztését szolgálják.

CZINK JUDIT – A Tamási Művelődési Központ és Könynyű László Könyvtár igazgatója, közel négy évtizede dolgozik közművelődési szakemberként. Művelődésszervező alapidomáját a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán szerezte, ezt követően az ELTE felsőfokú kulturális menedzserképzésén, majd az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán szerzett múzeumpedagógus szakdiplomát. Pályáját, a jelenleg általa vezetett intézmény jogelődjében kezdte, egy évtizeden át dolgozott művelődésszervezőként, ahonnan a Magyar Művelődési Intézet Oktatási Osztályára került, közművelődési képzések, továbbképzések szervezésével foglalkozott. Innét hazatérve, több mint húsz évig tevékenykedett a közművelődési módszertani feladatellátás területén Tolna megyében. A Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodáját 2013–2016. között vezette. Szakmai munkájáért 2014-ben Bessenyei György díjban részesült.